

Политиките и заключенията от процеса на изготвяне на областен план за развитие на горските територии

**Д-р инж. Ценко ЦЕНОВ - директор на дирекция „Гори и лесовъдски дейности“,
д-р инж. Анна ПЕТРАКИЕВА - главен експерт в ИАГ**

Със Закона за горите от 2011 г. се въведе необходимостта от разработването и приемането на областни планове за развитие на горските територии (ОПРГТ). Това са нов тип стратегически документи за планиране на горскостопанските мероприятия на областно ниво.

С въвеждането на този нов тип планови документи горското планиране в нашата страна ще се извършва вече на три нива:

1. Национална стратегия за развитие на горския сектор и Стратегически план за развитие на горския сектор.
2. Областен план за развитие на горските територии.
3. Горскостопански планове и програми (досега лесостроителни проекти и програми).

Обект на областните планове за развитие са всички горски територии в съответната област, независимо от тяхната собственост. Тези планове се хармонизират с областните стратегии за развитие по Закона за регионалното развитие.

ОПРГТ имат за цел да се изработи единна горскостопанска карта за горските територии за областта, като се използват съществуващите кадастрални и горскостопански карти, картата на възстановената собственост, ортофотоснимки на територията и други източници. В областния план се прави описание на природните условия и горските територии, посочват се характеристиката на собствеността, съществуващата структура на управление на горите, историята на горското стопанство в района, лесистостта на областта и общините, анализ и оценка на потенциала на горските ресурси, ролята и значението на горското стопанство за икономиката на административната област. В него се определят и отразяват в пълния им обхват всички категории горски територии, териториите, предоставящи обществените екосистемни ползи, и зоните за защита от урбанизация. В плана се определят целите на управление на горското стопанство по категории гори на общинско и областно ниво, както и целите на управление на ловното стопанство. За всяка категория горска територия се посочват и/или определят насоки за управление, забрани и ограничения, а функционалното зонироване на горските територии осигурява възможност за възмездно ползване на обществените екосистемни ползи (ОЕП).

ОЕП са също ново понятие, въведено в българското законодателство чрез Закона за горите в отговор на све-

товните и европейските тенденции за търсене на възможност за устойчивостяване и възмездяване на собствеността на земи и гори за направените разходи по поддържане и осигуряване на разнообразни екосистемни услуги (ползи). Възмездни ОЕП са тези, които благоприятстват извършването на стопанска дейност.

Областният план за развитие на горските територии е документът, чрез който се определят конкретните горски територии и зоните извън тях, в които ползването на ОЕП е възмездно, като едновременно с това се определят и видовете специализирани стопански дейности, за които се дължи плащане за обществените екосистемни ползи.

Задание за разработване на областни планове за развитие на горските територии се възлага от регионалните дирекции, в чийто район на дейност попада областта. Утвърдените задания се представят от възложителя на компетентните органи по Закона за опазване на околната среда и Закона за биологичното разнообразие за произнасяне относно необходимостта от провеждане на процедура по екологична оценка и оценка за съвместимост с целите на „Натура 2000“. Изпълнителната агенция по горите и нейните структури, държавните предприятия и техните териториални поделения, собственостите на горски територии, общините, ловните сдружения и други заинтересовани лица и ведомства предоставят на лицата, изработващи областните планове за развитие на горските територии, информация, която по закон те поддържат и съхраняват и която е необходима за целите на изработването на областните планове. Съществен момент при разработването на ОПРГТ е идентифицирането и включването в процеса на планиране на всички заинтересовани лица. В процеса на изработване на проекта на ОПРГТ изпълнителят провежда консултации с обществеността, които имат за цел да представят процеса, целите и задачите на планиране, както и графика за изработване на плана, като тази информация се представя и във всяко кметство в писмена форма.

Провеждат се представително за областта социологично проучване и срещи със заинтересовани групи за проучване на нагласите на обществеността относно целите, режимите и насоките на управление на горското и ловното стопанство.

Областните планове за развитие на горските територии съдържат информация в кои територии ще има възмездно ползване на обществени екосистемни

услуги. В рамките на процеса по разработване на плана се провеждат срещи във всяко кметство, където се обсъждат и вземат решения кои ще са тези територии и се съставят списъци с видовете стопански дейности, за които се дължи плащане.

Проектът на областния план се публикува на интернет страницата на Изпълнителната агенция по горите, съответната регионална дирекция по горите, областната администрация и съответните общини. Преди приемането му регионалната дирекция организира обществени обсъждания във всяка от общините, попадащи в обхвата на плана.

За всяко обществено обсъждане се съставя протокол с изразените становища и предложения. След обществените обсъждания лицето, разработващо плана, мотивирано приема или отхвърля направените предложения, като в съответствие с тях преработва проекта, след което отново го представя на регионалната дирекция.

След получаването на материалите директорът на регионалната дирекция по горите представя на съответните областни съвети за развитие преработения проект с мотивирана справка за приетите и неприетите бележки и препоръки за съгласуване с областните стратегии за развитие, разработени по реда на Закона за регионалното развитие.

Едва след съгласуването на проекта с тези стратегически документи той се представя на изпълнителния директор на ИАГ, който го представя на министъра на земеделието и храните за утвърждаване. Новите елементи в същността и процеса по разработване на този тип планови документи обосновават необходимостта от експериментален ОПРГТ, чрез който да се премине през целия процес от неговото възлагане, разработване, представяне и обсъждане с обществеността.

Експерименталният и частичен ОПРГТ за териториите на общините Берковица и Вършец беше осъществен в рамките на проект „Разработване и моделно прилагане на секторни политики, насочени към екосистемните услуги“, финансиран чрез Програма BG03 „Биологично разнообразие и екосистеми“ в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 година. В неговото реализиране на експертно ниво участие взеха представители на Изпълнителната агенция по горите, Регионалната дирекция по горите - Берковица, Министерството на околната среда и водите, Министерството на финансите и други.

В процеса на изпълнение на задачите по проекта възникнаха следните въпроси, засягащи нормативните изисквания за изготвяне на областен план за развитие на горските територии:

- конкретната дейност на регионалните дирекции по горите при възлагането за разработване и приемането на ОПРГТ;
- съдържанието на заданието за разработване на ОПРГТ;
- провеждане на разяснителните кампании при разработването на ОПРГТ, обществените обсъждания и приемането на разработения план;
- методиката за зонироване на горските територии - по предназначение на горите или по категории на

горските територии;

- структурата и методиката за провеждане на социологическото проучване за нагласите на обществеността относно целите, режимите и насоките за стопанисване на горските територии.

Разработването на експерименталния частичен ОПРГТ показва, че въвличането на заинтересованите страни в информационни и работни срещи е труден и дълъг процес, чийто успех зависи от предоставяната практическа и преди всичко полезна информация. Разяснителните кампании по разработването на тези планове трябва да се провеждат на ниво община и по кметства, като се търсят начини за повишаване на интереса на местната общност за участие в работните срещи. За целта е необходима целенасочена работа със собственици, местни власти, институции и стопански субекти. Практиката показва, че е особено полезно повишаването на капацитета да се извършва чрез посещение на отделните населени места при собствениците, кметовете и отделните горски структури, като по време на тези срещи открито се дискутират практически теми и конкретни въпроси от значение за всички страни. При анализиране на предложенията не трябва да се допускат отклонения от поставените цели и задачи, както и от съдържанието на ОПРГТ. Много често съществува желанието за включване на допълнителна информация за горите, която не е предмет на изготвяните планове. Работата с широката общественост трябва да обхваща всички аспекти на горкостопанските дейности - от тяхното планиране до крайното им изпълнение.

Важна предпоставка за успешното разработване на ОПРГТ, отразяващ интересите на всички заинтересовани страни, е привличането на журналисти и медици, които да отразяват процесите по изготвяне на плана. Съществени фактори са и различните неправителствени организации, които често са свързващо звено в местната общност.

Разяснителни и обучителни кампании е редно да се провеждат не само сред заинтересованите страни, но и сред експертите и специалистите от РДГ, ИАГ, по възможност при самото изготвяне на областния план.

Разработването и прилагането на схема за мониторинг и оценка на изпълнението на областния план е залог за крайния успех на това ниво на планиране в горските територии.

Експертите, които взеха участие в реализирането на този иновативен проект, се сблъскаха с истинско предизвикателство да обобщят близо две години работа в няколко страници, съдържащи най-важните заключения. В началото на този опит бяха обсъдени основните стъпки и изисквания. Нужен беше план за реализация. Необходимо беше да се анализират начините за постигане на целите, както и ползата от осъществения експеримент и получените резултати. Вероятно не сме дали отговор на много въпроси и занаяг ще продължим да търсим тяхното решение. Важно е да бъдем адекватни към съвременната обществено-икономическа среда, имайки предвид, че не съществуват универсални решения и че промените в нагласите изискват време.